

Z P R A V O D A J

Vydává
Národní informační,
vzdělávací
a osvětové středisko
bezpečnosti práce
při Výzkumném ústavu
bezpečnosti práce, v.v.i.

www.suip.cz <http://osha.europa.eu/fop/czech-republic/cs/>

číslo 1/2013

www.bozpinfo.cz www.vubp.cz

Přístup k otázkám bezpečnosti při práci v Evropě

1. Bezpečnost při práci z pohledu evropských statistik

Z evropských statistik vyplývá, že nejvýraznějším důvodem pro řešení otázek BOZP je „splnění právních závazků“, které je uváděno 90 % zástupců managementu v 27 členských zemích EU. Přičemž nedochází k žádným významným rozdílům v závislosti na velikosti podniku nebo odvětví.

Tento trend je rovněž patrný i v České republice. Zaměstnavatelé převážně provádí a dokumentují hodnocení rizik pouze pro případnou kontrolu ze strany orgánů inspekce práce a méně je již zajímavá, zda rizika odpovídají skutečnosti na pracovišti či zda jsou použitelná pro přijetí adekvátních opatření.

Hodnocení rizik není nic neříkajícím dokumentem, který je vytvořen pouze z důvodu požadavku legislativy. Hodnocení rizik musí být zpracováno na základě zkušeností z daného pracovního prostředí. Dále musí být srozumitelné, stručné a konkrétní. Neplatí rovnice „čím delší, tím lepší“. Je to dokument, který napomáhá zaměstnavateli v jeho zákonné povinnosti chránit zaměstnance před riziky vyskytujícími se na pracovišti.

2. Vztah zaměstnavatele a zaměstnance v oblasti BOZP

Z evropské statistiky vyplývá, že jedna třetina zaměstnanců je velmi dobře informována o požadavcích BOZP. Budeme-li chtít zvýšit informovanost zaměstnanců v České republice, musíme zaměstnance více vtáhnout do otázek BOZP na pracovišti. Nelze pouze zaměstnance formálně informovat o jeho povinnostech.

V některých případech zaměstnavatel seznamuje zaměstnance o požadavcích na BOZP formálně tím, že jej nechá podepsat, že byl s daným dokumentem seznámen. Při kontrolách se inspektoři dovídají, že např. i uklízečka a vrátný byli seznámeni s celým

zákoníkem práce a jeho prováděcími předpisy.

V některých případech ovšem dochází k tomu, že i když se zaměstnavatel snaží chránit zaměstnance před riziky na pracovištích, a to jak poskytnutím adekvátních OOPP, tak i potřebných informací, zaměstnanec svévolně nedodržuje tato zaměstnavatelem přijatá opatření k prevenci rizik.

Z provedených kontrol je patrné, že jak české, tak zahraniční firmy v České republice zavádějí podnikovou kulturu, která obsahuje prvky aktivního zapojení zaměstnance do otázek bezpečnosti při práci.

3. Pracovní úrazovost jako klíčový element v prevenci rizik

Jedním ze způsobů, jak předcházet poškození zdraví, je systém hlášení a evidence „skoronehod“, který je součástí ČSN OHSAS 18001:2008 - Systémy managementu bezpečnosti a ochrany zdraví při práci – Požadavky. Skoronehody jsou nežádoucí události, které mohly vést ke ztrátám, poškození zdraví či zranění a jsou ohlášeny zaměstnanci.

Ve Velké Británii je součástí hlášení o pracovních úrazech také hlášení nebezpečných událostí, které mají vysoký potenciál způsobit smrt nebo vážné zranění. Údaje slouží inspekčním orgánům a veřejnosti k prevenci pracovních úrazů, a to na základě analýzy zjištěných podmínek vzniku a příčin mimořádné události.

4. Příklady ze zahraničí

V průběhu výstavby infrastruktury pro olympijské hry konané v Londýně v roce 2012 byly vytvořeny „mikro“ zprávy, které řešily problematiku BOZP na základě každodenních zkušeností při realizaci projektu.

Jednou z těchto „mikro“ zpráv byla vizualizace „správných postupů“. Zaměstnanci tak měli k dispozici fotografie

definující způsob, jakým se obsluha bezpečně dostane na své pracoviště bez rizika zakopnutí, nebo druh OOPP, který by měl být používán zaměstnanci při betonování.

Dalším příkladem „správné praxe“ je substituce nebezpečných chemických látek při povrchových úpravách budov, kdy v rámci výstavby byla možnost použít dvousložkového nátěru nebo aplikace tří po sobě následujících rozdílných nátěrů. Způsob aplikace na povrch byl stříkáním.

„Běžný rozum“ říkal použít dvousložkový nátěr a snížit tak délku expozice. Avšak v průběhu hodnocení rizik bylo identifikováno, že první systém obsahoval jako složku izokyanáty, přičemž izokyanáty jsou ve Velké Británii nejčastější příčinou astmatu a obzvláště při nanášení barvy stříkáním. Nátěr s izokyanáty tak vyžadoval přísnější úroveň kontroly z hlediska ochrany dýchacích cest.

Zhotovitel si pak na základě hodnocení rizik vybral alternativní postup a zaměstnanci tak nebyli vystaveni expozici nebezpečné chemické látky. Hlavní zhotovitel pak poskytl školení zaměstnancům zodpovědným za nákup nebezpečných chemických látek a dále zaslal tuto informaci všem zhotovitelům účastnícím se na projektu.

5. Závěr

Závěrem bych chtěl vyjádřit následující myšlenku: „Úroveň bezpečnosti při práci na pracovišti je závislá na těsné spolupráci zaměstnavatele se zaměstnancem a aktivní účasti odborně způsobilých osob a zástupců zaměstnanců“.

Ing. Jiří Vala, Ph.D.,
inspektor odboru bezpečnosti práce
Státní úřad inspekce práce

Tento příspěvek je pro Zpravodaj SÚIP zkrácen. Celý článek je k dispozici na www.suip.cz a www.bozpinfo.cz.

Bilancování kontrol nelegálního zaměstnávání v Královéhradeckém kraji za první rok účinnosti novely zákona o zaměstnanosti

Novely zákona č. 262/2006 Sb., zákoník práce, a zákona č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti, vešly v účinnost od ledna 2012. Oba tyto zákony byly velice důležité z hlediska kontrol a posuzování nelegálního zaměstnávání. V předcházejícím znění zákoníku práce byla závislá práce definována hodně široce, a proto nebylo jednoduché prokázat všechny znaky závislé práce kumulativně, a tím i prokázat výkon nelegální práce. V novém znění zákona byly při definování závislé práce odděleny znaky závislé práce od jejích podmínek, za kterých je závislá práce vykonávána. Tím došlo k ujasnění definice závislé práce a jednoznačnému prokázání výkonu závislé práce.

V novele zákona č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti, byla provedena, mimo jiné, změna správního orgánu provádějícího kontrolu dodržování tohoto zákona. Ve znění zákona o zaměstnanosti platném do 31. 12. 2011 prováděli kontrolu plnění ustanovení tohoto zákona kontrolaři z úřadů práce a od 1. 1. 2012 podle novely zákona o zaměstnanosti byla tato povinnost převedena na Státní úřad inspekce práce a oblastní inspektoráty práce.

Od ledna 2012 nastoupilo k Oblastnímu inspektorátu práce pro Královéhradecký kraj a Pardubický kraj se sídlem v Hradci Králové (dále jen „OIP v Hradci Králové“) pro oblast Královéhradeckého kraje 12 bývalých kontrolařů z úřadů práce, kteří v průběhu ledna 2012 museli projít dalším vzděláváním, aby mohli dostat průkaz inspektora podle zákona č. 251/2005 Sb., o inspekci práce, a mohli tak od února 2012 začít provádět kontrolní činnost. Dalších osm nových zaměstnanců bylo nutno přijmout k doplnění celkového stavu 20 inspektorů pro kontroly nelegálního zaměstnávání pro Královéhradecký kraj. Těchto 8 nových zaměstnanců prošlo intenzivní přípravou, aby splnili všechny požadavky k absolvování zkoušek, na základě kterých jim byl vydán průkaz inspektora opravňující je k provádění kontrol nelegálního zaměstnávání.

V měsících lednu a únoru se dokončovaly kontroly a správní řízení zahájená ještě úřadem práce v roce 2011, předaná od 1. 1. 2012 do kompetence OIP v Hradci Králové. Dokončovali je bývalí kontrolaři úřadů práce, kteří byli od 1. 1. 2012 na tomto OIP zaměstnáni. Od února 2012 tyto

nově proškolení inspektoři zahájili kontroly zaměřené na výkon nelegální práce a zároveň školili své nové kolegy, kteří ještě žádné praktické zkušenosti z kontrolní činnosti neměli. Od března 2012 již byla zahájena kontrolní činnost v plném obsazení počtu inspektorů.

Do konce roku 2012 inspektoři provedli v Královéhradeckém kraji 2 390 kontrol zaměřených prvotně na nelegální zaměstnávání. Při těchto kontrolách zkontrolovali 6 674 pracujících osob, z toho 563 cizinců pocházejících ze zemí mimo Evropskou unii. Z celkového počtu kontrolovaných osob bylo vyhodnoceno 339 osob jako nelegálně pracujících, z toho 59 cizinců ze zemí mimo Evropskou unii. U zaměstnavatelů inspektoři zjistili 436 porušení zákona o zaměstnanosti, a z toho u 242 zaměstnavatelů zjistili nelegální zaměstnávání. Inspektoři Královéhradeckého kraje navrhli 489 sankcí v celkové výši 68.452.000,- Kč.

Ing. Milan Blažek,
vedoucí týmu kontroly nelegálního
zaměstnávání pro Královéhradecký kraj
Oblastní inspektorát práce
pro Královéhradecký kraj a Pardubický kraj

Vyhodnocení podnětů za rok 2012 z oblasti pracovních vztahů a podmínek za Oblastní inspektorát práce pro Královéhradecký kraj a Pardubický kraj

Celkově se počet a předmět podnětů v roce 2012 výrazně nezměnil od předcházejících let. Nejčastějším předmětem podnětů ke kontrole byly oblasti odměňování, vzniku, změn a skončení pracovního poměru a oblast pracovní doby.

V oblasti odměňování byly nejčastěji podávány podněty na nevyplacenou mzdu. Při kontrolách v oblasti nevyplacení mezd nebývá zpravidla problém s prokázáním porušení a ve většině případů se jedná o oprávněný podnět. Důvodem nevyplacení mzdy ze strany zaměstnavatele bývají často přetrvávající ekonomické problémy.

Dalším častým porušením ze strany zaměstnavatele bylo nevyplacení odstupného a nedodržování minimální mzdy či nejnižší úrovně zaručené mzdy. Porušení týkající se nevyplacení odstupného často pramenila z nedostatečných finančních prostředků zaměstnavatelů, kteří i přes vědomí, že porušují zákon, neměli jiné možnosti z důvodu druhotné platební neschopnosti. Nápravu nevyplacení mezd a odstupného řešili zaměstnavatelé často až po kontrole z oblastního inspektorátu práce (dále „OIP“), většinou splátkovými kalendáři.

Porušení v oblasti nedodržování nejnižší úrovně zaručené mzdy má oproti rokům 2010 a 2011 vzrůstající trend, neboť zaměstnavatelé často nevědí, že mzda se vyplácí podle druhu vykonávané práce a za základ mzdy považují pouze minimální mzdu stanovenou nařízením vlády či tzv. „úkolovou mzdu“.

V oblasti vzniku, změn a skončení pracovního poměru bylo nejčastějším problémem nedodržování podmínek pracovní smlouvy. Máme na mysli zejména změny pracovní smlouvy bez písemných dodatků, neinformování zaměstnanců o dalších skutečnostech týkajících se jejich pracovních poměrů, změny pracovní smlouvy bez souhlasu zaměstnance, převedení na jinou práci apod. Tyto problémy jsou většinou zapříčiněny špatným právním vědomím, kdy se zaměstna-

vatelé stále domnívají, že informovat zaměstnance např. o výplatním termínu nebo pracovní době stačí pouze ústně. Inspektoři se převážně a intenzivně v rámci poradenské činnosti snažili o zvýšení právního vědomí zaměstnavatelů a kladli veliký důraz preventivně na tyto skutečnosti.

Na druhém místě se v oblasti vzniku, změn a skončení pracovního poměru objevily problémy při skončení pracovního poměru. Většinou se v těchto případech jednalo o individuální spory, ohledně jejichž řešení nemá OIP kompetence. Mluvíme zde o požadavcích stěžovatelů, aby OIP posoudil oprávněnost okamžitého zrušení jejich pracovního poměru a dalších skutečností, které lze řešit pouze soudní cestou jako individuální nárok zaměstnance.

Třetím nejčastějším porušením v této oblasti bylo nevydávání potvrzení o zaměstnání při skončení pracovního poměru.

V oblasti pracovní doby se nejpočetnější porušení týkala evidence pracovní doby a nedodržování pracovních podmínek zahrnující především nedodržování odpočinků mezi směnami a v týdnu. Počet zjištěného nevedení evidence pracovní doby se však oproti loňským rokům snížil, a to především z důvodu novelizace zákoníku práce, která jasně definovala povinnost zaměstnavatele vést evidenci s vyznačením začátku a konce směn.

Na závěr lze konstatovat, že podíl oprávněných (částečně oprávněných) a neoprávněných podnětů je za poslední tři roky takřka neměnný, a to v poměru cca 1:1.

Ing. Radek Svoboda,
vedoucí odboru inspekce
Oblastní inspektorát práce pro Královéhradecký kraj
a Pardubický kraj

Vzdělávání klíčových zaměstnanců a inspektorů na Státním úřadu inspekce práce

Vzdělávání klíčových zaměstnanců Státního úřadu inspekce práce v měkkých dovednostech probíhá již od září 2012, a to v rámci projektu financovaného z Operačního programu Lidské zdroje a zaměstnanost pod názvem „Zavedení modelu kvality řízení CAF a rozvoj výkonnosti zaměstnanců v rámci Státního úřadu inspekce práce“, registrační číslo CZ.1.04/4.1.00/59.00069, který Státní úřad inspekce práce realizuje od března 2011.

V letošním roce bude zahájeno také vzdělávání inspektorů v měkkých dovednostech.

Hlavním cílem této aktivity projektu je zefektivnit řízení lidských zdrojů prostřednictvím prohloubení kvalifikace klíčových zaměstnanců a inspektorů.

Vzdělávání klíčových zaměstnanců je koncipováno do osmi základních témat, jako jsou například manažerské a týmové dovednosti, strategické myšlení a řízení změn, řešení konfliktů nebo projektové řízení. V minulém roce absolvovali všichni

vedoucí pracovníci první tři kurzy a v letošním roce budou proškoleni ve zbývajících pěti tématech. Ukončení těchto kurzů je naplánováno na červen letošního roku.

V minulém roce proběhla analýza vzdělávacích potřeb, ze které vyplynuly preference vzdělávání inspektorů orgánů inspekce práce v konkrétních měkkých dovednostech, jako je například asertivita, komunikace nebo řešení konfliktních a stresových situací.

Součástí vzdělávací aktivity projektu bude také realizace kurzu lektorských dovedností zaměřeného na školitele odborného inspektorského kurzu a lektory odborných seminářů. V rámci vzdělávání inspektorů bude také například vypracována příručka inspektora.

Součástí aktivit projektu je také proces sebehodnocení v rámci zavedení modelu

kvality řízení CAF. V průběhu minulého roku provedl tzv. CAF tým (tým pro řízení kvality složený z manažerů kvality) první kolo sebehodnocení, jehož nedílnou součástí bylo také zjišťování spokojenosti nejen zaměstnanců úřadů, ale rovněž jeho klientů. Cílem sebehodnocení bylo popsat procesy a činnosti úřadu, identifikovat úzká místa a navrhnout jejich zlepšení. Výstup z tohoto kola představuje první sebehodnotící zpráva a akční plán zlepšování.

V současné době se pracuje na implementaci navržených opatření, jejichž hodnocení bude probíhat v rámci dalších kol sebehodnocení. Druhé kolo sebehodnocení Státního úřadu inspekce práce je naplánováno na druhé čtvrtletí roku 2013.

Ing. Jana Černínová, projektový manažer
Státní úřad inspekce práce

Připravovaná veletržní setkání v roce 2013

Dovolujeme si Vás pozvat do společného výstavního stánku, ve kterém budou zástupci odborných státních i nestátních institucí připraveni poskytnout informace a poradenství v celém spektru oblastí bezpečnosti a ochrany zdraví při práci, včetně nabídky odborných publikací, výukových programů, vzdělávacích aktivit a videoprogramů.

Za účasti zástupců z Ministerstva práce a sociálních věcí, Státního úřadu inspekce práce, Výzkumného ústavu bezpečnosti práce, v. v. i., oblastních inspektorátů práce a dalších partnerů budou veletržní setkání probíhat pod patronací a s podporou Evropské agentury pro BOZP v rámci Evropské kampaně BOZP: Zdravé pracoviště 2012 - 2013 s názvem „Partnerství při prevenci rizik“.

Místo konání	Termín
FOR INDUSTRY 2013 12. mezinárodní veletrh strojírenských technologií	23. – 25. 4. 2013 Pražský veletržní areál Letňany
Slavnostní předání ocenění vítězům dětské výtvarné soutěže BEZPEČNOST V PRÁCI – DEJ ZDRAVÍ ŠANCI! Konference v rámci celoevropské kampaně Zdravé pracoviště 2012 - 2013 s názvem „Partnerství při prevenci rizik“	23. 4. 2013 Pražský veletržní areál Letňany
ZEMĚ ŽIVITELKA 40. ročník Mezinárodní výstava. Rostlinná a živočišná výroba, krmiva, zemědělská technika, potravinářská výroba, lesní a vodní hospodářství, ochrana životního prostředí, služby pro zemědělství, agroturistika	29. 8. - 3. 9. 2013 Výstaviště České Budějovice
Seminář v rámci celoevropské kampaně Zdravé pracoviště 2012 - 2013 s názvem „Partnerství při prevenci rizik“	29. 8. 2013 Výstaviště České Budějovice

soutěžní přehlídka stavebních řemesel 17. mezinárodní ročník

Regionální kola a mezinárodní finále za účasti inspektora z oblastního inspektorátu práce.

Místo konání	Termín
REGION SEVERNÍ MORAVA stavební veletrh Dům a byt 2013, Výstaviště Černá louka, Ostrava	12. – 13. října 2012
REGION PRAHA A STŘEDNÍ ČECHY výstava stavebních materiálů a technologií STAVITEL 2013 Výstaviště Lysá nad Labem	15. – 16. února 2013
REGION VÝCHODNÍ ČECHY A JIŽNÍ MORAVA veletrh STAVBAA ZAHRADA 2013, Výstaviště ALDIS Hradec Králové	22. – 23. března 2013
REGION SEVERNÍ ČECHY výstava Dům, byt a zahrada, Výstaviště Zahrada Čech, Litoměřice	3. – 4. května 2013
REGION JIŽNÍ ČECHY výstava Hobby, Výstaviště České Budějovice	17. – 18. května 2013
FINÁLE 17. ROČNÍKU 24. stavební veletrh FOR ARCH 2013, PVA Letňany, Praha	17. – 21. září 2013

Bližší informace:
www.bozpinfo.cz rubrika Kalendář akcí
hlavickova@vubp-praha.cz
tel.: 221 015 892

Připravované změny právních předpisů v oblasti prevence závažných havárií

Prevence závažných havárií s přítomností velkých množství nebezpečných látek je systém nastavený pro objekty, ve kterých jsou umístěny vybrané nebezpečné chemické látky, s cílem snížit pravděpodobnost vzniku případné závažné havárie a omezit její následky. V ČR je tato oblast řízena zákonem č. 59/2006 Sb., o prevenci závažných havárií v aktuálním znění.

Právní předpisy ČR pro tuto oblast vycházejí ze směrnice 96/82/ES (tzv. SEVESO II). Vzhledem ke změnám v systému klasifikace nebezpečných látek v EU, na který se směrnice odkazuje, bylo třeba SEVESO II upravit. Přezkum ukázal, že směrnici není potřeba podstatněji měnit. Přesto byly provedeny v řadě oblastí různé úpravy s cílem vyjasnit a aktualizovat některá ustanovení a zlepšit její prosazování. Výsledkem úprav je směrnice Evropského parlamentu a Rady 2012/18/EU o kontrole nebezpečí závažných havárií s přítomností nebezpečných látek a o změně a následném zrušení směrnice Rady 96/82/ES, která byla vyhlášena v Úředním věstníku Evropské unie dne 4. 7. 2012.

Směrnici SEVESO II ruší s účinkem ode dne 1. 6. 2015. Členským státům bylo uloženo, aby uvedly v účinnost právní a správní předpisy nezbytné pro dosažení souladu s touto směrnicí do 31. 5. 2015 a tyto předpisy použily od 1. 6. 2015. Výjimku tvoří článek 30, který upravuje otázku těžkých topných olejů, souladu s ním je třeba dosáhnout do 14. 2. 2014, s použitím od 15. 2. 2014.

Hlavním důvodem pro revizi směrnice SEVESO II bylo sladit její přílohu I s nařízením ES č. 1272/2008 o klasifikaci, označování a balení látek a směsí, tzv. nařízením CLP (Classification, Labelling and Packaging of Substances and Mixtures).

Znění některých článků nové směrnice 2012/18/EU vyvolala mezi členskými státy diskuze a objevují se ná-

zory, že uplatňování některých z nich se jeví jako problematické, případně nebyla jejich aplikace Komisí dostatečně vysvětlena.

Novou podobu významné Přílohy I, na základě které se rozhoduje o tom, zda se na objekty vztahují povinnosti zákona o prevenci závažných havárií, lze stručně charakterizovat následujícími informacemi. Porovná-li se tabulky týkající se vybraných nebezpečných chemických látek s limitními množstvími v našem zákoně a v nové směrnici, tak se objeví nejprve jedna formální změna. V zákoně č. 59/2006 Sb. jsou v Tabulce I „Jmenovitě vybrané nebezpečné látky“ a v Tabulce II „Ostatní nebezpečné látky, klasifikované do skupin podle vybraných nebezpečných vlastností“, v nové směrnici jsou v Příloze I v Části I naopak „Kategorie nebezpečných látek“ a v Části II „Nebezpečné látky jmenovitě vybrané“. U limitních množství původně jmenovitě vybraných látek nedošlo ke změnám, nová tabulka je ale rozšířena o více než deset látek (nově se zde objevuje např. bezvodý amoniak, sirovodík, fluorid boritý, methyldakrylát a další).

Další změna, která bude mít patrně vliv na zařazování objektů, se týká výše zmíněných těžkých topných olejů (TTO). TTO, spadající po změně klasifikace dle REACH do kategorie látek nebezpečných životnímu prostředí (s limitními množstvími 200/500 tun), jsou nyní nově zařazeny do kategorie „Ropné produkty a alternativní paliva“ (s limitními množstvími 2500/25000 tun). Porovnání tabulek s kategoriemi vyvolá dojem, že došlo ke značným změnám, což je způsobeno podstatně detail-

nějším členěním nových kategorií, především u látek nebezpečných pro zdraví, ale i rozšířením o nové kategorie (např. „Hořlavé aerosoly“ nebo „Samovolně reagující látky a směsi a organické peroxidy“). Zpřísnění limitních množství ale provedeno nebylo.

Novou směrnici je nezbytné v nařízených termínech implementovat do právního řádu ČR.

Ing. Martina Pražáková
Výzkumný ústav bezpečnosti práce,
v. v. i.

BEZPEČNOST PRÁCE

 FOCAL POINT

<http://osha.europa.eu/fop/czech-republic/cs/>

PROFESIONÁL BOZP

2. ročník národní soutěže

23. 10. 2012 - 22. 10. 2013

www.vubp.cz/profesional-bozp

NABÍDKA VZDĚLÁVÁNÍ Z OBLASTI BOZP A PO

www.vubp.cz

BOZP info.cz

PRŮBĚŽNÝ INFORMAČNÍ
SERVIS Z OBLASTI BOZP
www.bozpinfo.cz